

KLIC TRIGLAVA

IZ VSEBINE:

- FRANCOZI O JUGOSLAVIJI
- VROČE GREDE
- BILA SEM V JUGOSLAVIJI
- MRTVOROJENO DETE?
- MAU MAU NA BRITANSKEM DVORU

302

JULIJ 1964

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urednik: Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.4.0	Francija:	12.-
Argentina:	300.- (700.-)	Italija:	2000.-
Avstralija:	1.10.0 (£A 3)	Kanada:	3.50 (\$ 7.00)
Avstrija:	40.-	Nemčija:	13.-
Finska:	10.-	Švedska:	15.-
		U.S.A.:	3.50 (\$ 7.00)

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Skandinavija: Jože Rozman, Hämeentie 156 a 5, Helsinki, Finska

LONDON, 18. JULIJA 1964.

LETO XVII. ŠTEV. 302.

Dirka z enim konjem

Dasi so se po de Gaullovem prevzemu oblasti francoski socialni demokrati spet nekaj bolj približali komunistom, so bili kot zagovorniki svobodne demokracije dolga leta njihovi najhujši nasprotniki. Zato je zanimiva njihova kritika ali hvala razmer v Titovi Jugoslaviji, kot poročamo na drugem mestu.

Vsekakor je presenetilo, da so hvalili titovsko rešitev narodnostnega vprašanja. To kaže na stereotipno ponavljanje stare zapadne hvale v tem pogledu in na to, kako pogosto tuji obiskovalci ne opazijo niti tistega, o čemer javno razpravljajo v časopisih, marveč se zanašajo na samohvalna predavanja oblastnikov ki preradi kaj zamolčijo.

Nasprotno so pa obiskovalci obžalovali, da je v Jugoslaviji še vedno samo ena stranka in torej ni politične demokracije, kakršno zagovarjajo. Toda v tej zvezi se je Mollet vpraševal, če določene oblike ekonomske demokracije (to je delavskega samoupravljanja) ne peljejo k novim oblikam politične demokracije. Človek dvomi, da bi bilo na to vprašanje mogoče odgovoriti pritrnilno, kajti "ekonomska demokracija" je bila za komuniste izhod za silo, da bi se izognili koncesijam, ki bi jih privedle bliže politični demokraciji. Skušali so in še skušajo prepustiti ljudstvu reševanje tehničnih vprašanj, medtem ko odločilna vprašanja pridržujejo zase. Dasi je Kardelj dejal Molletu, da je bistveno, "koliko človek lahko vpliva na centralno oblast", bo ta vpliv "človeka" ostal neznamen, dokler bodo komunisti zadržali vsak poskus, razpravljati o osrednjih vprašanjih, kot je pred kratkim klasično dokazal primer s PERSPEKTIVAMI.

Pineau je poudaril, da jugoslovanskega samoupravljanja ne gre primerjati s francoskim, češ da je jugoslovansko napredno le za komunistične razmere in da delovni ljudje ne prevzemajo funkcij kapitala temveč funkcije države. Ob tem stališču manjka očividni občutek za razmerje med gospodarsko in kulturno različno razvitimi narodi v Jugoslaviji. Enostransko je poudaril, da "mora država skrbeti, da ne bi produkcija koristila izključno (kaj se to pravi?)... bogatim republikam... v škodo revnim." Kot se zdi, je Pineau spregledal, da so v Jugoslaviji sami že nekoliko mimo stadija, ko so poenostavljali problem "izenačevanja med gospodarsko neenako razvitimi deželami iste federacije."

Kaže, da se za železno zaveso bolj zanimajo za politično demokracijo kot za tkzv. "ekonomsko", sicer ne bi na Poljskem navdušeno spontano pozdravljanje Roberta Kennedyja povsem zasenčilo Titov sprejem.

Prosimo oproščenja, da sta strani 8. in 10. zamenjani; hiteli smo, da bi zaradi poštnega štrajka pospešili izid KT in da zamuda v dostavi ne bi bila prevelika.

UREDNIŠTVO

VROČE GREDE

Od našega posebnega dopisnika

Trst, 1. julija.

Po komaj petnajstih minutah igre in po skoraj uro trajajočem vpitju, jodlanju, prerekanju in preklinjanju je bila 31. maja prekinjena premiera nove slovenske drame Marjana Rožanca "Tople grede", katero je Oder 57 skušal izvesti v Viteški dvorani ljubljanskih Križank. S tem dramatičnim dejanjem je prekipela v javnost kulturna kriza s političnimi prizvoki, ki je dober teden prej privedla do ukinjenja revije PERSPEKTIVE in do aretacije dveh sodelavcev v Ljubljani. Notranja povezanost obeh dogodkov je bila dobro znana vsem prizadetim, a na zunaj se o tem ni govorilo. Ljubljansko DELO je jedrnatoporočalo, da predstava ni bila odigrana do konca, ker po mnenju gledalcev "potvarja in neresnično prikazuje življenje na vasi ter globoko žali čustva borcev NOB. Gledalce je potek predstave hitro zrevoltiral tudi zato, ker so se z idejno vsebino 'Tople grede' seznanili že iz gledališkega lista."

"Idejna vsebina" je fraza, ki je v Sloveniji hitro na jeziku; a čustva borcev NOB - narodnoosvobodilne borbe - so rahla. Oboje je navidezno vrtnarsko igro zaneslo na nevarno politično področje. Dramaturg Andrej Inkret je hitro pokazal na nesmisel prekinitve predstave ob samem začetku, ko je nemogoče ugotoviti, če res kaj potvarja in žali. Če je gledalce zrevoltiral gledališki list, bi pa morali protestirati zoper njega. Inkret je logično zaključil, "da bi za tako v celoti odklonilno in celo protestno stališče bilo treba videti celotno predstavo in kritično opredeljevati edinole ob njej." Takí pozivi k trezni ocenitvi igre so se ponavljali, a v polemiki po časopisih, kakor že na predstavi sami, jih je prekričalo vreščanje tistih, ki jim je igra očitno stopila na prste.

ROŽANEC NAJ MOLZE KRAVE

Prekinjena premiera je hudo razburila ljubljanske duhove in DELO je objavljalo razvnetapisma z vseh strani. Dušan Mlakar iz Ljubljane je pogumno izrazil ogorčenje proti "nekulturnemu, brutalnemu in žaljivemu ponašanju dela publike" in izrazil upanje, da si bo lahko ogledal delo v celoti, obdan s kulturnimi gledalci, nakar si bo vsak lahko ustvaril lastno mnenje o njem. V delu drame, ki so ga videli, sta nastopila direktor in sekretar neke zadruga, ki v dialogu izrazita ogorčenje zaradi članka v lokalnem listu, ki govori o mizeriji delavcev te zadruga po barakah. Direktor je poklical odgovornega urednika časopisa in zahteval, naj pošlje novinarja, da bo dobil pojasnila v zvezi s tem člankom. Obratni inženir pride in pove, da delavci štrajkajo. Na besede direktorja, da v naši državi ni štrajkov, da so samo prekinitve dela, odgovori inženir, da delavci pač leže, krave so nepomolzene, ker ni nikogar, da bi jih pomolzel. Medtem pride novinar in direktor mu sporoči reakcijo delavcev na njegov članek. Pove mu, da ni nikogar, ki bi pomolzel krave in da naj gre sedaj on sam pomolzti vseh dvesto krav.

Na tem mestu pa je priletel iz zadnjih vrst klic "Rožanec naj molze krave". Nekateri so mislili, da je del igre, ker je bila napovedana "aktualistična agitka" in naj bi bili igralci tudi med občinstvom. Toda začel se je "škandal, ki žali vsakogar, ki ima rad gledališče," kot je zapisal Mlakar. Jakobu Emeršiču iz Akademškega kolegija se je prekinitve zdela "vandalizem" in organizirana stvar. "Kot so sami izjavili, so bili iz 'Agrokombinata' (okrog 65 ljudi). Kljub zatrdilom, da so delavci, da ob dveh ponoči vstajajo, itd., je vsak od navzočih lahko videl, da je med njimi morda 20 do 40% pravih delavcev, a ostali so bili iz upravnega osebja. Ne bom posebej navajal, da so prisotne žalili in tudi ne gre omeniti, da sta imela dva od navzočih v dvorani klobuke na glavi."

"Odločno odklanjava pisanje tov. Emeršiča," sta slovesno izjavila inženirja Miklavc in Krivec v imenu "osmih obiskovalcev iz Agrokombinata Emona". Zanikala sta, da bi Agrokombinat organiziral izpad, in trdila, da se je del gledalcev "morda res preveč dejavno vključil v igro", ker so bile izrečene neumestne besede na račun delavcev v kmetijstvu, prvoborcev NOB in Socialistične zveze. Posebno ju je zbolel sledeči opis igre v gledališkem listu: "Drama tistih mitov, ki jih je afirmirala naša polpretekla zgodovina in ki so zdaj nujno in brezobzirno pred likvidacijo: negirala jih bo tista zgodovina, ki jih je sama ustvarjala." Odprto pa sta pustila vprašanje, kako je bila igra tako uspešno prekinjena.

Matej Bor je dal sledeči "Nasvet Agrokombinatorjem": Ko treba spet razbijat bo predstave,
pošljite tja kar vole ino krave -
ti opravijo misijo dobre volje
enako kakor vi, če ne še bolje.

Predstavo je prekinila organizirana skupina "gostilniško" razporeženih ljudi, je ugotovil ing. Jože Strgar. Pred

vhodom v dvorano je naletel na skupino moških, od katerih je eden rekel: "Fantje, kar notri pojdemo, kaj bomo še čakali." Potem se je gledališko ozračje spremenilo v gostilniškega, če ne celo v bezniškega. Kdo je bil kriv? Emotivna ni edino slovensko podjetje, ki se ponaša z blagovnečim imenom "agrokombinat". Delovni kolektiv Agrokombinata KZ Grosuplje je s kolektivno roko (katero je po vsej priliki porival direktor) napisal pismo, v katerem sicer molče prehaja preko organizacije, a glasno izjavlja, da "Sredine ni bilo. Kdor je bil na predstavi navzoč, je povsem jasno videl, da so se povsem jasno opredelili tako krogi blizu bivši reviji PERSPEKTIVE kot tudi gledalci. . . Delavci so prišli in dovolj jasno povedali, da niso objekti, najmanj pa objekti nekih perspektivnih doktrinarjev ali pa doktrinarjev nekega neživljenskega in zlaganega odra." Doktrinarji je grda psotka, ker cika na Stalina in Peking. O kolektivni jezi torej ne more biti dvoma. Razburil jih je predvsem plakat, ki se je pojavil v Ljubljani pred predstavo. Ta je govoril o tragičnem polomu direktorja, ki ima značilno ime Stari, in o delavcih, ki se začno socializirati in niso več zadovoljni s pozicijo vodenih, ampak začno sami jemati vodstvo zadruga v roke.

Citati iz plakata in gledališkega lista so takšni, da "se praktično v ničemer ne razlikujejo od naše običajne politično-vzgojne govornice," je ugotovil Peter Levec iz Ljubljane. Razgrajachi, ki so onemogočili predstavo, so sami sebe razorožili, ker bi morali predstavi pozorno slediti, če bi si hoteli nabrati argumentov proti nji, je trezno pripomnil. Za vsem se skriva negodovanje in pomisleki ob reviji PERSPEKTIVE, kar pa ne opravičuje obsojanja vredne demonstracije.

Demonstracije pa so se zdele upravičene Antonu Peternelu iz Ljubljane, ki je borec iz 1941 in kmečki sin, kot se je predstavil. Ni mogel razumeti, kako je taka drama sploh prišla na oder, saj žali borce NOV in delovne kolektive, ki se zavzemajo za premagovanje težav v kmetijski proizvodnji. Pojasnil pa je, zakaj ga je razburila "drama tistih mitov, ki jih je ustvarila polpretekla zgodovina". "Čas narodnoosvobodilne vojne je v njihovem izumetničenem jeziku - polpretekla zgodovina." Za slabega direktorja so v igro nalašč postavili prvoborca, ne pa nekoga, ki je služil okupatorju, čeprav bi ga med takimi izdajalci lažje našli. "Ali niso bili Nemci, Italijani, belogardisti in izdajalci do nas dovolj brezobzirni?" se ihtavo vprašuje Peternel. "Mislili smo, da smo nekaj vredni in da imamo pravico do mirnega dela, da bomo umirali v miru ter zaradi bolezni, starosti ali nesreče. Toda ne! Ne sanjam! Tu v Ljubljani pišejo, govore in nastopajo z igrami, ki hočejo drugače. Ne! Odločni NE z besedo in dejanjem!"

Pojmi so se nekoliko pomešali Metodu Jurčiču, ki je označil Rožančevo igro za "apolitičen in dekadentski pamphlet", a se mu je kljub apolitičnosti zdelo, da je sramotila socialistično graditev in globoko žalila borce NOB, ki bi zaslužili hvaležnosti, ker so najprej s svojo borbo, sedaj pa s svojim delom omogočili mladini, da lahko studira in da ima možnost brezskrbnega življenja. Tako je nakazal ogorčenje, izvirajoče iz razočaranja, da mladina ne občuduje in časti NOB, kot bi se stari borcem zdelo potrebno, ampak da zahaja v vode PERSPEKTIV. Rožanc namreč pripada krogu PERSPEKTIV, ki so že dolgo dražile nižjo kasto komunistov, direktorjev, sekretarjev in predsednikov, ki so zavzeli stolčke zaradi udejstvovanja pri partizanih. "Prikazovati borce kot nesposobne ljudi, ki ne priznavajo delavskega samoupravljanja, kot ljudi, ki so zavozili našo politiko, z druge strani pa nakazovati take perspektive za naše kmetijstvo kot pred sto leti, je vredno vsake obsodbe," je pribil Jurčič.

"Nismo prišli na predstavo, da bi jo prekinili, ampak zato, da bi jo preprečili," je odkrito v imenu delovnega kolektiva KZ Polje priznal Ivan Ivanuša, predsednik zadrugnega sveta. "In predstava za nas ni prekinjena, ampak je končana," je absolutistično pripomnil. Nerazumljivo se mu je zdelo, da se razprava nadaljuje v stolpcih tiska in dejstvo, da so se prireditelji po predstavi zbrali v gostilni pri Mraku, se mu je zdelo temna zarota. Isti ljudje izkoriščajo navidezno nepomemben dogodek za napad na globlje stvari in se pri tem skrivajo za fasado "kulturne" užaljenosti. "Če smo napisali, da gre za napad, pomeni, da gre za borbo, in če priznamo borbo, mora biti tu tudi sovražnik," je zlovesče zaključil Ivanuša.

LOV NA ČAROVNICE

"Tega, kar se sedaj dogaja," je izjavil Kajetan Kovič, "ni mogoče izraziti z drugo besedo kot: lov na čarovnice." Tisti, ki so razgrajali v Križankah, igre namreč sploh ne poznajo, on pa jo je bral po službeni dolžnosti kot uradnik Državne založbe Slovenije. Za knjižno objavo sicer ni bila primerna, ker ni dosegla umetniške poglobitve, a kot pozitivno je treba omeniti avtorjevo hotenje, da se je kritično lotil sodobne snovi. Druga stvar je vprašanje tolerance. "Kako bi bilo, če bi državljani, ki morajo plačevati meso po 1300 dinarjev, sli na podoben način kot razgrajachi v Križankah loviti čarovnice na pristojna mesta?" Meso je namreč prav zdaj silno boleče vprašanje, ker je drago in ga je težko dobiti. Nič ni čudnega, da se mestno prebivalstvo jezi nad socialističnim kmetijstvom, ki dela z naravno izgubo, pa vendar ne preskrbuje živil v obilici.

Edino denarni uspeh Odra 57 bi se zdel zagotovljen. Kadarkoli bi poskusili prirediti "Tople grede", bi se agrokombinati potrudili, da pokupijo vstopnice in preprečijo predstavo. Tako bi se denarna sredstva lepo prelivala iz kmetijstva, kjer jih zapravljajo, v kulturo, kjer so potrebna. Oder je podjetno pripravljaval 60 predstav po kolektivih.

Pa vendar se je Ivan Skušek iz Ljubljane oglasil z vprašanji, po kakšni oceni je Oder 57 uvrstil sporno delo na svoj repero in po kakšnih merilih je katerikoli organ financiranja dodelil denar za predstavo.

Šele Dore Klemenčič-Maj je opazil tudi komično plat te zadeve. Je kipar in je bil pri partizanih od 1943, pred tem pa ujetnik v nemških in ustaških taboriščih, tako da mu ne morejo očitati sramotenja NOB. "Sijajna ideja!" je izjavil. "Ta konflikt, ki se razrašča po našem časopisju tako, da čakamo samo še solzilnih bomb, bi se mogel kar vključiti v dramo samo... Konflikt med umetniki in delavci, konflikt med umetniki teh in onih nazorov, konflikt ki je posledica borbe med zastarelimi in novimi nazori v našem kmetijstvu, konflikt v zakonu, konflikt med tisto mladino, ki jo je vzgajala NOB, proge Brčko-Banovići, in med to, ki jo je vzgajala družba naslednjih 15 let. Vse to je resnica, ogromna komedija, drama, tragedija, farsa ali kar hočete, ki čaka duhovitega umetnostnega kreatorja.

Komedija pa ima svoje tragično ozadje. O reviji PERSPEKTIVE se je že mnogo govorilo (gl. KT aprila in junija), Izdajala jo je Državna založba Slovenije, ki je 19. maja sporočila, da je z izdajanjem prenehala. Nekateri člani uredniškega odbora, ki je bil s tem razpuščen, pa so nadaljevali z dejavnostjo in pripravljali ilegalno ciklostirano izdajo naslednje številke PERSPEKTIV, ne da bi predhodno zadostili določilom zakona o tisku in republiškega zakona o javnem redu in miru. Tajništvo za notranje zadeve je zato zaseglo zbrani denar in material, zaslišalo kršitelje in uvedlo postopek.

Jože Pučnik in Tomaž Šalamun sta bila 22. maja priprta in proti njima je bil uveden postopek po čl. 118/1 kazenskega zakonika, ki predvideva strogi zapor do 12 let za tistega, ki "s pisano besedo, govorom ali kako drugače poziva ali ščuva k nasilni ali protiustavni spremembi družbene in državne ureditve, k strmoglavljenju predstavniških teles, ... k razbijanju bratstva in enotnosti... , ali k odporu proti odločitvam predstavniških teles... , ali kdor s hudobnim namenom in neresnično prikazuje družbene in politične razmere v državi."

Po šestih dneh je bil Šalamun izpuščen iz pripora in je bil predlagan za upravno kaznovanje po zakonu o javnem redu in miru. Jože Pučnik je bil na pogojnem odpustu s prestajanja kazni 7 let strogega zapora po obsodbi iz 1. 1959 zaradi "sovražne propagande in združevanja zoper ljudstvo in državo". Tožilstvo je zdaj vložilo zahtevo, naj gre od sedet ostanek kazni. Deset njunih tovarišev - Peter Božič, Taras Kermavner, Vital Klabus, Lojze Kovačič, Primož Kozak, Marjan Rožanc, Veljko Rus, Dominik Smole, Rudi Šeligo in Dane Zajc - pa je razposlalo na 37 naslovov po litičnih organov in časopisov po Jugoslaviji izjavo o "najresnejši krizi v slovenski javnosti in kulturnem življenju sploh." Po reviji BESEDA in REVII 57 je to zdaj že tretjič, da se aretacije in zasliševanja pod obtožbo sovražne propagande ponavljajo kot zadnje sredstvo za zadušitev ustvarjalnosti. "Posebno nevarne pa so take metode tudi zaradi tega, ker poskušajo z zastraševanjem pasivizirati mlade kulturne delavce in mladino sploh, kar bi lahko imelo usodne posledice za oblikovanje naslednjih obdobij slovenske družbe," so izjavili. V protest so proglasili kulturni molk, ki je nekatere ob spominu na vojne čase zadel v živo, drugi pa so se delali, da je nepomemben. Na misel jim je tudi prišlo, da bi postavili šotore v Študentovskem naselju in gladovno stavkali, dokler ne bo urejeno izdajanje revije.

MUČENIŠTVO

"To bo vsekakor čudovita turistična atrakcija v začetku turistične sezone," je kislo pripomnil Mitja Ribičič, član izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Slovenije, ki si je pač živo predstavljal romanje zapadnih novinarjev k šotoru in slike po časopisih. Kot bivšemu sekretarju za notranje zadeve Slovenije in izvedencu za Ozno in take reči mu ni manjkalo besed. "Gre za grupacijo političnih huliganov, za fanatično sekto, ki skuša sprovcirati izgrede," je izjavil. "Njena osnova ni zagovor nekega konkretnega programa, pač pa mučeništvo, ki je zelo podobno našim izkušnjam v boju proti klerikalnemu mučeništvu. To mučeništvo se kaže v njihovih izjavah. V pismu tajništvu za notranje zadeve skoraj prosijo, da naj jih kolektivno zaprejo, ker kolektivno odgovarjajo za vse svoje akcije."

Ribičič je menil, da ne obstoja seznam družbenih problemov, o katerih je dovoljeno razpravljati v javnosti, na drugi strani pa indeks prepovedanih problemov. "So pa v veliki zmoti, če mislijo, da bodo hodili hujskat v tovarne in kmetijske zadruge." Ribičiču se je zdelo, da je malokje družba, ki bi se ob tako globokih premikih tako malo na slanjala na silo, moč države in administrativne ukrepe. "Mislim, da smo že prerastli v praksi mišljenje, da so ljudje ovce, ki naj bi jih vodili pastirji v gručah," je pripomnil in potrdil, da je tako mišljenje obstojalo, ker sicer ga ne bi bilo treba prerasti. V prehodnem obdobju, "ko iščemo nove oblike idejnopolitičnega dela ZK in drugih družbe njih sil v pogojih sistema samoupravljanja" so to preračunani "anahronistični napadi predvsem na ZK, ki da naenkrat ni več sposobna razreševati obstoječih nasprotij, na marksizem, ki da naenkrat ni več sposoben reševati človeških, moralnih vprašanj."

"Zaradi tega metanja kamnov preko plotu smo dali jasno in javno politično oceno," je izjavil Ribičič, "da gre namreč za napad na osnove družbeno političnega sistema, za napad na marksizem... Sploh ne gre za revijo, oder,

film, pač pa za reakcionarno garniranje teh 'kulturnih' nastopov. To se pravi, da ne gre za vprašanje svobode kulture, pač pa za njeno zlorabljanje. V ilegalnem zaledju vseh teh javnih 'kulturnih' stvaritev je delovalo reakcionarno jedro skupine, v kateri se je nakopičilo sovraštvo do vsega naprednega, kar obstaja pri nas; skupine, ki brez predsodkov išče zaveznikov in opore v preživelem klerikalizmu in vseh tistih, ki jih naš socialistični razvoj omejuje v možnostih izkoriščanja." Po njegovem gre za "politični konflikt".

Čeprav naj bi si perspektivovci iskali zaveznikov med razočaranimi izkoriščevalci, jih Ribičič v isti sapi obtožuje, da prišepetavajo studentom, da jih delavci zmerjajo z brezdelneži, da hujskajo delavce, ki žive v težjih življenjskih pogojih, in nastopajo proti borcem kot preživeli privilegirani kasti, ki noče izpustiti gospodarskih pozicij. Ribičič, ki je govoril na seji okrajnega odbora Socialistične zveze v Ljubljani, je dejal, da SZ ne zanimajo administrativni ukrepi ali ukrepi, ki jih podvzemajo čuvarji varnosti in reda. Priznal pa je, da "pošteni delovni ljudje, kulturni delavci, studentje na univerzi" dvomijo, "ali je resnično potrebno poleg idejno političnega spopada s temi stališči tudi administrativno ukrepati", kar bi se po domače reklo zapirati ljudi v luknjo. Po njegovem mnenju je brez osnove teza, da ista usoda lahko doleti tudi druge revije, ali pa da ukinitev ene revije onemogoča družbeno polemiko.

VELIK STRAH

Ne le teza, ampak velik strah, da je odklenalo tisti skromni meri kulturne svobode, ki je v tesnem sorodstvu s svobodo misli in govora, je povzročil med slovenskimi kulturniki preplah, kot da hiša gori. "Slovenska kultura je po zaslugi bučnih (in v stisko prignanih in zato še bolj bučnih) perspektivovcev dejansko v nekoliko kočljivem položaju," je ugotovil Tit Vidmar. Zdravilo proti temu naj bi bil odločen odpor zoper sleherno politizacijo kulture, kajti PERSPEKTIVE so kulturo, umetnost in ustvarjanje uporabljale le kot ščit, medtem ko je bila njihova akcija politična. Če se kulturniki zdaj boje, da bodo prihodnjič oni na vrsti, je temu kriva mentaliteta, da je usoda kulture odvisna od oblasti. Prav ta mentaliteta jim je preprečevala, da bi s PERSPEKTIVAMI razčistili s kulturnih pozicij, ko so bile še uradno sankcionirane in dotirane z družbenim denarjem.

S tem je Tit Vidmar zadel v živo, kajti več kot petdeset kulturnikov okrog revije SODOBNOST, med njimi Juš Kozak, Edvard Kocbek, dr. Dušan Pirjevec, dr. Fran Zwitter in Anton Vodnik so podpisali izjavo, s katero obsojajo vsebino PERSPEKTIV, obenem pa dvigajo glas proti "administrativnim" ukrepom. Upravičen je očitek, da zdaj z vnemo udirajo po PERSPEKTIVAH, ko jim je oblast zavila vrat, a jih niso napadali, ko so še bile pri življenju. Radi bi se pač otresli suma, da so jim bile perspektivne ideje včasih všeč. Tudi je bilo težko vedeti, kam piha veter, da bi po njem obračali plašč. "Že sama ustanovitev PERSPEKTIV je bila izven vplivnega dosega kulturnih delavcev," toži Mitja Mejak. "Tudi kasneje so bile PERSPEKTIVE in njihovi sateliti zaradi svojega priznanega ali umišljene nega poslanstva, češ da morajo kot 'dvorna opozicija' dajati kritične pobude, vseskozi v nekakšnem rezervatu, pravi topli gredi; če je za vse drugo zmanjkalo denarja, je bila subvencija zanje (brez višjega priporočila ali pogošto tudi z njim) sama po sebi razumljiva."

"Iskreno priznam," se Mitja Mejak spokorno trka na prsa, "da je ta očitvidno privilegirani položaj PERSPEKTIV na marsikoga, ki je bil pripravljen spopadati se z njimi, vplival demoralizujoče in da je treba zato tudi v tem dejstvu iskati vzroke za preveliko pasivnost kulturnih delavcev." Da so bile PERSPEKTIVE podpirane nekje na vrhu, priča tudi tale epigram Mateja Bora:

V topli gredi na najvišji ravni -
kulturo perspektiv gojili smo
(za poživitev).
Namesto te pa zdaj dobili smo
perspektivitis. Tudi pridobitev.

Prav verjetno se je vse skupaj začelo z lepim nedolžnim namenom, da bi poživili dolgočasno povojno kulturno delovanje. A kot kitajskih sto cvetic so se PERSPEKTIVE razbohotile na pustem polju in se razširile tudi v politično puščavo. Kot je grdo povedal prof. Boris Majer na letni konferenci Zveze komunistov filozofske fakultete v Ljubljani, so koncepti PERSPEKTIV "začeli v zadnjem času objektivno učinkovati politično kot opredeljevanje za stališča, ki so nekoherentna z našim družbenim sistemom in ki bi privedla našo družbo, če bi jih realizirali, do zelo nevarnih protislovij."

TUJI POJMI

"Osnovna teoretična napaka teh konceptov je istovetenje marksizma... z njegovo stalinistično deformacijo, z birokratskim dogmatizmom," razlaga prof. Majer. Marksizem se ocenjuje kot glavna ovira, ki onemogoča, da bi se slovenska družba lahko razvila v gospodarsko, socialno in moralno integriran organizem, Prisotnost marksistične misli na slovenskem je nasilno in nesmotrno vnašanje tradiciji slovenske kulture tujih pojmov in vrednot, ki so bili gle

de na slovenski razvoj primitivni, ki so onemogočili rast filozofiji, sociologiji, pravu, političnim analizam in drugim kulturnim kategorijam ter povzročili osiromašenje že tako nerazvite slovenske kulture. Komunizem pa je zgolj mit paradiža na zemlji in ima religiozne metafizične attribute.

O Zvezi komunistov so imele PERSPEKTIVE po obtožbi prof. Majerja podobno nelaskavo mnenje. Glavni vzrok izboljšav in premaganje "administrativne faze" socializma so bile družba in gospodarsko dogajanje zadnjih desetletij, ne pa organizirane politične sile, se pravi Zveza komunistov. Kajti vladajoča socialna grupa se mora nujno zbirokratizirati, ni pa nujno, da bi se zbirokratizirala vsa družba. Komunisti so politična sila administrativnega komunizma in onemogočajo spontano rast socialnih odnosov. Slovenska kulturna in socialna tradicija zaradi vključenosti v evropski kulturni krog ni dopuščala dolge dominacije administrativnega birokratizma kot na vzhodu. ZK je sprevédelá, da po starem ni več mogoče vladati in se je zato taktično umaknila, a je še zmeraj "navajena, da si lasti absolutno iniciativno in kontrolo" ter skuša "preprečiti vsako konkretnejšo obravnavo negativnih pojavov."

Prof. Majerju je opisovanje ideologije PERSPEKTIV zadalo precej truda, ker ta nikdar ni bila zgoščeno napisana, niti jasno izražena, niti točno dognana. Precej citatov je v svojem filozofiranju iztrgal iz konteksta. Bolj konkretno je uvodnik revije TEORIJA IN PRAKSA očital Primožu Kozaku, da je v svojih opombah na rob vatikanskemu koncilu pisal tirade o veri kot posredniku med Slovenci in Evropo, kakršnih že niso brali od okupacije sem. Taras Kermauner naj bi po svoje krojil slovensko kulturno in politično zgodovino in skušal desinformirati jugoslovansko kulturno javnost onkraj Sotle. Veljko Rus pa naj bi pozival nazaj v buržuazno večstrankarsko demokracijo, ko je zapisal, da je morda "iluzorna na sodelovanju temelječa participativna demokracija. V tem primeru je resnična demokratizacija mogoča le v institucionaliziranju opozicionalnih tenzij."

Kot je pod avtoritarnimi režimi običajno, so politične ideje prihajale na dan v zavutih izrazih in zapletenih prispodobah. A vendar je bil vpliv precejšen zlasti med študenti. "Mnoge študente, ki so podlegli vplivu PERSPEKTIV, so fascinirale zlasti nekatere lucidno napisane, parcialno dostikrat presenetljivo točne diagnoze posameznih negativnih pojavov in anomalij v našem družbenem življenju," se je nič kaj lucidno izrazil prof. Majer. Sodelavci PERSPEKTIV so neposredno delovali med študenti z organiziranjem razprav, zborovanj in člankov v univerzitetnem časopisu TRIBUNI. Izrabljali so slabi materialni položaj študentov, ki se je prav v zadnjem letu zaostрил zaradi neurejenih študijskih pogojev na šolah. Predsednik univerzitetnega odbora Zveze študentov je menil, da "so nepotrebne napake v zvezi z ukinitvijo revije ter policijski ukrepi v urejevanju TRIBUNE zrevoltirali študente".

SLABO RAZPOLOŽENJE

"Mislim, da velika večina študentov ne pozna vsebine revije PERSPEKTIVE," se je tolažil Zimšek, a skesano je priznal slabosti študentske organizacije. Več študentov je s simpatijami spremljalo pisanje revije, pri drugih pa je dobila renome neizprosne kritike, angažiranosti in borca za demokracijo. "Razumljivo je torej, da se je precejšnji del študentov na tej osnovi in pa čustveno na podlagi apriornega odpora proti vsem administrativnim ukrepom opredelil proti postopku glede PERSPEKTIV, oziroma proti ukinitvi, zlasti še, ker je vsak administrativni ukrep nepopularen že sam po sebi." V resnici je bilo razpoloženje med študenti tako, da so po prekinitvi predstave v Križankah hoteli uprizoriti "Tople grede" v študentskem naselju pod Rožnikom, "ker so preprosto hoteli spoznati resnico in si ustvariti lastno sodbo."

Po deželi, po odborih in svetih, med starimi borci in komunisti, ki stiskajo mošnjičke v pesteh, pa se je vzbudila taka jeza nad študenti, da so se vpraševali, če je sploh še upravičeno nadaljnje štipendiranje študentov, ki da hočejo biti "grobarji vrednot polpreteklosti". Preplašeni študentje so na posvetovanju pokrajinskih klubov Zveze študentov zato sklenili, da bodo med počitnicami v domačih krajih skušali pravilno prikazati vse dogodke in razbiti "dezinformacije".

"TOPLE GREDE" PREPOVEDANE - EPILOG ?

3. julija je tričlanski senat ljubljanskega okrožnega sodišča v smislu 52. in 56. člena zakona o tisku prepovedal nadaljnje širjenje tega "dramskega fejltona" in odredil zaplombo vseh izvodov. Predsednik senata dr. Živko Zobec je pojasnil, da to delo "po mnenju senata širi neresnične in vznemirljive vesti, neresnično prikazuje današnjo stvarnost in napada ustavna načela." Avtor ima možnost pritožbe zoper sklep na Vrhovno sodišče Slovenije. Avtor Marjan Rožanc se seje senata "vkljub vabilu ni udeležil". Morda so bili posredi "administrativni" ukrepi...

IZ UREDNIŠTVA: V prihodnji številki bo Rev. Dr. Pavel Krajnik v članku o možnostih krščanskega zedinjenja odgovoril g. Dr. Miodragu Al. Purkoviću, ki je lani v avgustu na tem mestu gledal na problem s pravoslavnega stališča.

Morebitno zakasnitev dostave te številke bo povzročil poštni štrajk.

Pismo iz Pariza:

FRANCOSKI SOCIALISTI O JUGOSLAVIJI

Delegacija francoske socialistične stranke - vodil jo je generalni tajnik Guy Mollet - je po 12 letih to pomlad spet obiskala Jugoslavijo, kjer je imela razgovore z najvišjimi predstavniki režima.

Po vrnitvi v Pariz, so imeli udeleženci tega političnega potovanja tiskovno konferenco, na kateri je Mollet za uvod poudaril, kako prisrčno so bili sprejeti in kako velike simpatije uživajo Francozi v tej državi. Posebno da to velja za francoske socialiste, ki so s svojim razumevanjem 1948 prvi prebili tedanjo izolacijo Jugoslavije.

Govoreč o jugoslovanski soluciji kot o izvirnem odgovoru na razne probleme, je Guy Mollet najprej trdil, da je prvi uspeh jugoslovanskega vodstva, da je "harmonično rešilo problem razmerja med jugoslovanskimi narodi". "Jugoslovanska nacija je zdaj resničnost", je zagotovil svojim poslušalcem. - V konfliktu Moskva-Peking, je nadaljeval, so titovci očitno na sovjetski strani. - Glede pomoči nerazvitim deželam, so ugotovili ti francoski socialisti skupnost nazorov, na kakršno da v ZSSR niso naleteli. Tudi voditelji Jugoslavije da so za multilateralno pomoč, "brez političnih protiuslug, v prid narodom in ne vladajočim". . .

Večkrat da so tudi govorili o problemu, ki ga bodo morale rešiti odločujoče jugoslovanske instance in predvsem njihova - "žal edina" - stranka, namreč o problemu orientacije jugoslovanske mednarodne politike, ki je doslej temeljila na "aktivnem nevtralizmu". Največja nevarnost - ki zato še ni nesreča - za to doktrino da je - popustitev napetosti. Ko se sovražnost med bloki zmanjšuje, nevtralistični aktivizem nekako izgublja svoj objekt. Tisti, ki se jih to tiče, pravi Mollet, se zavedajo, da je to zanje problem, iz katerega je treba najti izhod.

Glede notranjega položaja so opazili delegati "očiten napredek". Ta napredek da zdaj pelje k temu, da obstoja neki življenjski standard, v določenih pokrajinah, zakaj med republikami da v tem pogledu še ni enakosti. Standard da se je vidno popravil, čeprav da je ravno tu najtrši problem, ki se zdaj postavlja v Jugoslaviji.

Važnejše, pa tudi najoriginalnejše, se je zdelo tem socialističnim popotnikom, kar so videli v zvezi s poizkusom demokratizacije v gospodarstvu, to se pravi s problemom samoupravljanja podjetij. Gre za boj z razraščajočo se birokracijo, pripominja Mollet. Za prehod med teorijo in njeno uporabo pa da je potrebno najti pot. Po njegovem mnenju so se v Jugoslaviji tega poizkusa srečno lotili.

Francoske delegate so najbolj zanimali razgovori po tovarnah, ki da so bili zelo odkriti. Delavcem in nameščencem da je hkrati prepuščeno odločanje, kaj naj gre, v okviru Plana, za akumulacijo, za investicije in za dohodek posameznikov. Gostje z Zahoda so bili zraven pri debatah med predstavniki izvoljenih delavskih svetov, direkcije (ki je zdaj izbrana z natečajem), komune, zvezne oblasti in sindikatov. Za slednje trdi Mollet, da niso več samo izvrševalci tuje volje. . . To da je pokazal njihov zadnji kongres. Precej pa da je delavcev brez proletarske zavesti, ki nimajo razumevanja za investicije. . .

proizvodnje pod imenom ZASTAVA. Z okna moje sobe se lepo vidi celovški podvoz proti severu, z železnico dvignjeno z mostovi nad cesto; par sto metrov proti glavni železniški postaji pa so zgradili tudi podobni dunajski podvoz. Ljubljana ni posebno izrazito jugoslovansko mesto; ni veliko in spominja na avstrijska ter celo švicarska mesta, a vendar ji daje poseben značaj njen grad, njeno staro mesto in predvsem njeno prebivalstvo. In prav tu je tudi zapaziti prvi vpliv z vzhoda. Sedeč v kavarni sem opazovala ljudi ob drugi uri popoldne, ko so se vračali domov s svojega posla, iz tovaren in gradbišč. In zlahka je videti, kako se množica deli, nenamerno in naravno, v dva dela - v elito, domačine, in težake, nespecializirane delavce, Jugoslovane z juga, iz Bosne in Macedonije.

Prihodnje jutro pa na pot v Dalmacijo; ob pogledu na ljubljansko glavno postajo se človek znova sprašuje, čemu letališče, ko pa vam je bolj potrebna nova postaja! Vendar je tudi tu opaziti delo v teku: ekspresni vlaki se sedaj ustavljajo vstran od glavnega poslopja, ob posebnih peronih, do katerih vodijo podhodi. Adria Express z Dunaja potegne v postajo brez zamude, prostora je dovolj; in mimogrede sem sama sebe pohvalila, da sem se odločila za svoj obisk v Jugoslaviji še predno se po Avstriji in Nemčiji začno šolske počitnice, kajti tedaj ne bo lahko najti na vlaku za Reko prostora brez rezervacije. Preko gozdnatega gričevja se vije pot in polagoma izginja tudi gosto drevje in se kaže povsem različna pokrajina, Kras. Ustavimo se v Postojni, znameniti in zanimivi, a postajniško poslopje! - no, za časa avstrijske in italijanske oblasti pred skoraj dvajsetimi leti je moralo lepše izgledati, da o postajniškem stranišču sploh ne govorim. A naprej na jug potegne vlak, in čez čas se zablesti v daljavi Jadransko morje. Opatija se skriva v dolini pod nami in kmalu nato prispemo v Reko. Življenje tu poteka hitro, v pristanišču mrgoli ladij, velikih in malih. In tudi moja je tam, 'Jugoslavija', na poti iz Benetk v Atene. Njena dvojčica 'Jadran' pa se vrača iz Aten. Zaenkrat sta ti dve ponos Jadrolinije, najvažnejše potniške linije na Jadranu. A vendar ju bosta še letos s tega mesta spodrinili novi 'Dalmacija' in 'Istra', le da bosta samo za mednarodni promet. Z Reke v Dubrovnik se bo turist in domačin v visoki sezoni še vedno drenjal in boril za mesto po prenapolnjeni 'Proleterki' ali 'Partizanski' in celo po slovečih "pesnikih" 'Cankarju' 'Nazorju' in drugih. Žal, res žal, je Jadrolinija pozabila, da se je turistični promet tako strašansko razširil, medtem ko novih ladij niso gradili in spravili v promet. Res je zadnji čas, da 'Dalmacija' in 'Istra' razbremenita prenapolnjene in morda tudi prestare ladje. V par letih pa bo ta problem, kako priti na jug, za avstrijskega in nemškega vsaj, in v manjši meri za italijanskega in francoskega turista rešen, ko se bodo mogli s svojimi avtomobili voziti prav do Ulčinja, ob albanski meji. Pravijo, da je na razpisu kontraktov za gradnjo dalmatinske magistrale med Splitom in Dubrovnikom neka italijanska tvrdka vložila najcenejšo ponudbo, da pa je bila odklonjena! Morda je tako prav, morda je prav, da domačini grade svoje ceste, a vendar se človek sprašuje, če ne bi morda "Strada del Sole", kot so jo zgradili v Italiji, povečala privlačnosti Dalmacije. No, zaenkrat je cesta dograjena do Splita, od tam do Dubrovnika pa stvar ni tako enostavna, in osliček je še vedno najprimernejše potniško sredstvo.

Dubrovnik, znamenita Ragusa, najbolj imenitno, najbolj presenetljivo mesto na Jadranu, v Sredozemlju, morda na svetu. V tem dvajsetem stoletju ta primer srednjeveškega urbanizma cvete in privlačuje bolj in bolj s svojim obzidjem, s samostani, s prvo lekarno na svetu, in zares še danes, z edino jezuitsko gimnazijo v Jugoslaviji, in morda predvsem s svojim Festivalom. A onstran zidov-

revolucijah skoraj neizogibna, da so zdaj prišli v Jugoslaviji do zmanjševanja vloge države; delovni ljudje da ne prevzemajo funkcij kapitala, temveč funkcije države. To da je temeljno načelo in baza samoupravljanja. Z gospodarske strani pa je glavno - uravnoteženost med samoupravljanjem in planiranjem...

Tiskovna konferenca delegatov francoske socialistične stranke, ki so bili tudi v Ljubljani, nas je vsekakor seznanila z gledanjem francoskih demokratičnih socialistov na sedanjo Jugoslavijo in njen razvoj.

EDITH WILLIAMSON :

Z moje poti po Jugoslaviji

Izključno za KLIC TRIGLAVA

Jugoslavija - križišče med vzhodom in zahodom, dežela, ki je že v davnih časih trpela pod kopiti konjenikov z vzhoda, preko katere so se znova in znova bojevale čete zahodnjakov; zgodovinsko in geopolitično najzanimivejša evropska dežela.

Jugoslavija - alpska dežela in balkanska in dinarska hkrati, žitnica srednje Evrope s svojimi planjavami ne severu, in prelepa s svojimi tisoči jadranskimi otoki.

Jugoslavija! Koliko tujcev pravzaprav ve, kaj njeno ime pomeni? Država Južnih Slovanov - Slovencev, Hrvatov, Srbov, Črnogorcev in Makedoncev. Koliko različnih jezikov, koliko veroizpovedi, koliko različnih a vendar vskladenih kultur!

Katera druga evropska dežela ima tujemu turistu toliko nuditi? In kako Jugoslovani izrabljajo to svoje bogastvo?

In sem se odločila na pot. Naj potujem z vlakom? Iz Londona, čez Pariz, čez Švico in Italijo, ali morda preko Bruxellesa, in Nemčije ter Avstrije, ali pa morda preko Holandije. Sami ekspresni vlaki. Morda bi šla z letalom v Benetke in od tam naprej z ladjo v Istro in Dalmacijo. No, odločila sem se na pot z letalom. Iz Londona direktno v Ljubljano! Dve in polurni polet s Caravello jugoslovanskega Aerotransporta. Na planjavi pod Karavankami pristane letalo na novem letališču v Brniku. Lepa, učinkovita letališka zgradba z osemsto metri dolgim vzletiščem. A čemu letališče za reaktivna potniška letala pri Ljubljani? Mar ni zagrebško letališče zadostno? Iz Zagreba je le nekaj kilometrov več do Reke, do izhodišča na Jadransko morje, in skoraj dvesto kilometrov bliže do osrednje Jugoslavije, da o sedaj že znamenitem beograjskem letališču niti ne govorim. Zakaj torej graditi letališče v Ljubljani? Bo dovolj prometa? Rednih mednarodnih potniških letalskih zvez menda ne bo preveč! Morda bo primernejše za "charter je" turističnih tvrdk. Moj vtis je, da letališče v Ljubljani ne more biti rentabilno, vendar pa je reprezentativno; in kot mi je zaupal domačin iz Ljubljane: 'Dolgo je trajalo, predno so v Beogradu pristali na izgradnjo tega letališča; in če ne bo rentabilno, saj smo zanj sami plačali, četudi so bile zaradi tega ostale republike malo prikrajšane pri delitvi letnega previška!'

Z Brnika (kako naj tujka to izgovorim!?) v Ljubljano v novi Hotel Lev. Moderen, okusno opremljen hotel z naglo postrežbo in za tujca zmernimi cenami. Domačin si tam ne more privoščiti veliko kosil. Po cestah se vije precejšen promet, reguliran z mnogimi semafori; večina avtomobilov so FIAT 600, a domače

Generalni tajnik francoske socialistične stranke se je nato dotaknil najbolj kočljivega vprašanja sedanje Jugoslavije, vprašanja politične demokracije, ki da mu še ni bil najden odgovor. "Ugotovili smo", je izjavil, "da ta država še ni dosegla stopnje, na kateri bi privolila dati si politično demokracijo, kakršno bi si želeli mi. Praktično je še pri pojmu ene same stranke. Res je, da obstoja Socialistična zveza, ki pa je pač samo neke vrste razširjena komunistična partija. Tudi popolne svobode v tisku ni. Še zmeraj so stvari, ki hudo motijo socialistične demokrate. Problem, ki nam je postavljen in o katerem nam bo treba razmišljati", pravi Mollet, "pa je: Ali določena oblika ekonomske demokracije morda ne pelje k nekim novim oblikam politične demokracije? Ali niso nekateri aspekti tega, kar imenujemo mi politično demokracijo, precej iluzorni, če jih primerjamo s tem, kar je konkretnega v obliki demokracije, ki nudi vsakomur, da na vsakem stadiju oblikovanja gospodarske volje o tem oblikovanju prosto diskutira?" Tudi ta citat se mi je zdel potreben za objektivni oris Molletove misli. Razen tega so ravno te besede zbudile polemiko med francoskimi socialisti in komunisti, o kateri bi bilo treba govoriti posebej.

KONTROLA NAD OBLASTJO

Kardelj je gostom iz Pariza sam od sebe pripovedoval o stavkah in to ne da bi jih obsojal. V severni Jugoslaviji (Sloveniji) je Mollet sploh slišal, da so bile nedavne stavke koristne kot element debirokratizacije. Delegacija da je ugotovila "nedvomno voljo po demokratizaciji". Prišlo da je do neke revalorizacije človeka in to da je v komunističnem svetu zelo važno. Mollet je omenil lepo Kardeljevo izjavo: "Bistveno je vedeti, v kolikšni meri se človek počuti svobodnega v svojem vsakodnevnem življenju in koliko lahko vpliva na centralno oblast, da bi jo prisilil upoštevati njegove želje". (Besede so bile izrečene ravno v času, ko je bila sklenjena zadušitev revije 'Perspektive'...)

Generalni tajnik SFIO je mnenja, da je to dobra in sprejemljiva definicija demokracije (čeprav bi šlo njenemu avtorju zgolj za ekonomsko demokracijo); francoski socialisti pa da se zato pač še ne odpovedujejo lastnim definicijam demokracije. Pristavim naj še, da je Guy Mollet končal svoj ekspozé z vzklikom, da bi, če bi bil Jugoslovan, glasoval za Tita...

Tudi Christian Pineau, ki je govoril za Molletom, je omenjal, da Jugoslavija še ni dozorela za politično demokracijo. Ekonomska in politična demokracija da sta si še v nasprotju... Tudi temu bivšemu ministru razen tega, kot je videti, manjka občutek za problematiko razmerja med gospodarsko in kulturno, to je - civilizacijsko, različno razvitimi narodi Jugoslavije. Tako n. pr. nekoliko enostransko poudarja, da "mora država skrbeti, da ne bi produkcija koristila izključno... bogatim republikam kot sta Hrvatska in Slovenija, v škodo revnim kot sta Črna gora in celo Bosna in Hercegovina..." To da mora država poseči vmes s takšnim razdeljevanjem kreditov, ki naj izravna neenakosti, ki bi nastale iz posebnega gospodarskega položaja posameznih republik. Pineau je, kot se zdi, spregledal, da so v Jugoslaviji sami že nekoliko mimo stadija, ko so poenostavljali problem "izenačevanja med gospodarsko neenako razvitimi deželami iste federacije"...

Glede samoupravljanja pa opominja, da tega jugoslovanskega pojava ne smemo primerjati z razvojem istega problema v Franciji. Da gre izključno za napredek v komunističnih razmerah. Po etatistični fazi, ki da je v proletarskih

ja? Hoteli, stari 'Imperial' in 'Argentina', in vedno več novih, velikih in malih, kljub vsemu ne zadostujejo in turisti so nastanjeni tudi po privatnih sobah. In kar je bolj nevarno: da bi si zagotovili dobičkanosno sezono, so hoteli sprejemali rezervacije, v nekaterih primerih tudi dvakrat svojo kapaciteto, v upanju, da bodo nekateri turisti svoje rezervacije preklicali. Vsaj to se letos ni zgodilo...

Kaj privlačuje turista? Obal z mivko ni; poceni življenje? Ne prepoceni! Ali so se zahodni turisti že naveličali Riviere in Costa Brava? Odgovor na vse to je zaenkrat še uganka, menim pa le, da bi bilo za jugoslovanski turizem bolj dobičkanosno, če ne bi bilo toliko rezervacij oddanih državnim turističnim agencijam socialističnih držav, posebno Vzhodni Nemčiji in Češkoslovaški. Devize so ena stvar, zamenjava pa druga! In le malo more jugoslovanskemu gospodarstvu koristiti, če more turist za isto ceno kupovati dobro domače vino ali pa težko tu nizijsko, ki ga je Jugoslavija pred letom ali dvema dobila iz Tunizije v zameno za poljedelske stroje.

NAMESTO LETALA - Z AVTOBUSOM

Tako se vizija prijetnega odmora in lenarjenja na Jadranu polagoma izgublja in izginja, in v meni se pojavi težnja po novih odkritjih. Črna gora, skalnata divja pokrajina, vzvišena nad obalnimi mesti in Kotorskim zalivom pod Lovčonom. Dežela, ki zaradi svojega zemljepisnega položaja, zaradi svoje nedosegljivosti ni nikdar bila popolnoma zasušnjena, edina na Balkanu! Kraljestvo s Cetinja, odkoder je črnogorski glavni izvoz, kraljevske hčere, odhajal po svetu! Ven iz Dubrovnika se vije cesta, nova asfaltirana, člen v bodoči jadranski magistrali, do novega letališča v Čilipih. No, postojmo malo tudi tu. Zares moderno in privlačno letalsko poslopje z vzletiščem, primernim za reaktivce. A vendar je malo preveč izpostavljeno križnim vetrovom. Ura je šest zjutraj, in ko sedim na verandi s čašo turške kave in slivovko, in si ogledujem razpored poletov na o glavni tabli v avli, navali v poslopje skupina ljudi. Turisti iz Anglije, moje domovine, in Nemčije. Vsi izgledajo izmučeni, moški so neobriti in vsi neprespani. Prislunhem pogovoru. Prejšnji popoldan so prispeli v Zagreb, nekaj od njih iz Londona in nekaj iz Frankfurta. Tam so čakali na zvezo za Dubrovnik in so se z devetdesetminutno zamudo z JATovim Metropolitan-Convair letalom odpravili iz Zagreba. Med poletom so jim naznanili, da je zaradi vetrov dubrovniško letališče zaprto, ter da bodo morali pristati v Titogradu. No, za zahodnega turista to ne bi pomenilo velike težave, niso pa vedeli, kako štedljiv zna biti JAT. Po pristanku v Titogradu so se malo odpočili v čakalnici na letališču in so, razumljivo, pričakovali, da jih bodo od tam lepo z avijonom prepeljali v Dubrovnik, ko se vetrovi malo poležejo, ali pa da jih zместijo v hotelu v Titogradu, če veter v Dubrovniku ne pade. Zgodilo pa se ni niti eno niti drugo. Posadka tega njihovega letala se je lepo odpravila v mesto in tehnično osobje na letališču tudi. Potnike so ob desetih na noč naložili v avtobus in začela se je vožnja po črnogorskih cestah, ki je nikdar v življenju ne bodo pozabili. Ob šestih zjutraj so prispeli v Dubrovnik in eden od mojih rojakov je prisegal, da je bil voznik avtobusa tako izmučen, da je od časa do časa dejansko spal! V avtobusu je bilo štiri deset ljudi; vsak od teh mora imeti vsaj po dvajset znancev in sorodnikov, da možnega opisa tega potovanja po časopisih sploh ne omenjam. Zaradi kratkovidnosti JATA, zaradi idiotske odločitve, da so turiste vso noč prevažali z avtobusom po nevarnih cestah, obstoji sedaj vsaj osemsto zapadnih turistov, ki nikdar ne bodo hoteli potovati z JATom! Na prvi pogled je cenejše, potnike z avtobusom

prepeljati kakih 180 km kot pa plačati vzletne in pristajalne stroške na dveh letališčih, in tudi cenejše kot jih prenočiti v hotelu, a koliko izgube je ta odločitev prizadela bodočemu JATovemu prometu? S temi mislimi zaposlena sem nekako spregledala, da bi po prometnem redu po tabli v avli že trije avijoni morali zapustiti letališče, odkar sem tam sedela. A edino letalo, ki je odletelo po vzornem redu, je bil Douglas DC4 Avioprometa iz Ljubljane, na poti za Titograd.

Tja sem se namenila tudi jaz, a to pot z avtobusom.

(Bo še)

Pri 'Stanstedu' nekaj ni v redu!

Od političnega sodelavca

Odkar je bilo lani pomladi v Stanstedu podpisano besedilo načrta demokratične alternative, je izseljenski tisk precej pisal o njem. Iznenadilo pa je, da ni 'Naša reč' sestanka nikoli omenila, pa čeprav sta besedilo podpisala dva vidna člana Oslobodjenja, ki list izdaja (gg. Vlajić in Tošić). To daje vtis, kot da nekaj na srbski strani ni v redu in glasovi o "mrtvorojenem detetu" se ne zde brez osnove, pa čeprav smo prej pričakovali težav na hrvaški strani. In to je tudi iznenadljivo, saj so pobude za sam stanstedski sestanek stvarno prišle s srbske strani in so se za sestanek šele pozneje ogreli nekateri Hrvatje.

Da bi razumeli vso zadevo, je treba preiskati okoliščine, kako je prišlo do sestanka, kaj je bil njegov namen in kaj se je v Stanstedu dejansko zgodilo in se veda sklenilo. Dosedanja poročila si o tem nasprotujejo. Kolikor mi je bilo mogoče raziskati, je naslednje moj zaključek:

Ideja za tak sestanek je bila stara in sta jo opetovano širila gg. Vlajić in Ivanović. V letu 1962 pa so to misel odločneje podprli tudi drugi (gg. Predavec, Sirc in Tošić) vsled poraznega dejstva, da odsotnost vsakršnega še tako šibkega političnega sodelovanja na jugoslovanski osnovi škoduje tako vsem izseljencem iz Jugoslavije kot vsaki narodnostni skupini posebej. Vendar pa ni šlo za predstavljanje bilo katere politične skupine ampak za sestanek gotovih javnih delavcev, ki so se že prej poznali med seboj in ponekod celo med seboj sodelovali; za javne delavce Slovence, Hrvate, Srbe in muslimane. In celo več: za sestanek oseb, ki so predpostavljale, da se njihovi pogledi srečujejo in da torej morejo so delovati pri zelo kočljivem poslu.

Kaže, da na slovenski strani ni bilo težav, čeprav je tako izpadlo, da so bili navzoči le trije, ki politično pripadajo SLS, dočim je g. Borut Žerjav izjavil, da ne smatra, da bi kaj doprinesel k sestanku, dr Sirc pa je moral v Nemčijo.

Na srbski strani je udeležbo a priori odklonil g. Radoje Knežević, dočim je njihovo zavzemanje za muslimana g. Zulfikarpašića vetiral g. Jukić. Ta je predložil tudi nekaj manj znanih Hrvatov, katere so Srbi sprejeli, vendar pa se oni sami niso odzvali. Tako so bili nazadnje od Hrvatov navzoči gg. Dr Pešelj, Jukić in ing. Predavec, od Slovencev gg. Dr Krek, Sekolec in Rev. Čretnik, a od Srbov gg. Vlajić, Tošić, Popović in Djordjević. Gostil je g. V. Ivanović.

Sestanek je trajal tri dni, od katerih so dva dneva razpravljali v plenumu o različnih političnih vprašanjih, ki zadevajo Jugoslavijo, in v glavnem ni bilo velikih načelnih nesoglasij. Toda že neposredno pred samim sestankom je dr Pešelj dostavil vsem povabljenecem svoj predlog "Načrta demokratične alternati-

ve", kar je nekatere iznenadilo, saj ni bilo časa, da bi predlog pred sestankom pošteno proučili s svojimi prijatelji in ker je bilo vnaprej vendar dogovorjeno, da na sestanku vendar ne bodo ničesar podpisovali. Dejansko ta osnutek tudi ni predstavljal osnovo, zaradi katere naj bi se ljudje zbrali, ker - kot rečeno - dva dni v plenumu o tem predlogu niso razpravljali. Določili so le tričlansko komisijo (gg. Pešelj, Tošič in Sekolec), ki naj bi proučila predlog in poročala plenumu. In ta je potem o predlogu šele razpravljala tretji dan, torej potem, ko je po glavitna politična vprašanja že razpravljala in si izmenjal svoje poglede. Dano je bilo tudi na znanje, da dr. Maček ve za ta načrt, da ni proti takemu razgovoru in ne proti osnovnim idejam takega načrta.

To poslednje, se mi zdi, je imelo svojo težo. Zaradi tega, bi rekel, Srbi niso bili tako nedostopni kot bi bilo sicer pričakovati ob tako kočljivih vprašanjih, kot sta Subotica in prestolica; in pa seveda dejstvo, da nazadnje v bistvu med navzočimi ni bilo kakih nesoglasij. Toda vse do poslednjega trenutka, pod to predpostavko, da je to le en predlog posameznika (dr. Pešlja), o katerega vse bini bi potem po sestanku zgoraj navedeni razpravljali s svojimi ožjimi političnimi prijatelji. Do tistega trenutka namreč vsaj na srbski strani ni bilo nobene predstave, da bi se naj kaj podpisovalo, - skladno dogovoru pred samim sestankom. A v tistem "zadnjem trenutku", uro, dve pred razhodom, je na slovenski strani padla ideja: ko pa smo se že tako lepo pomenili in dosegli toliko soglasje - pa dajmo dr. Pešljev osnutek vsaj parafirati. Z nekoliko obotavljanja so Srbi na to pristali v dobri veri - in parafirali tekst, kot je bil pozneje objavljen "na črno". In izrecno je bilo dogovorjeno, da se ne bo ničesar objavljalo, ampak da naj se vsakdo posvetuje s svojimi "ožjimi političnimi prijatelji" in nato pošlje nazaj pripombe.

Po razhodu se je dr. Pešelj napotil v Pariz in tam svojim "ožjim političnim prijateljem" pripovedoval o sestanku in načrtu, očitno kot so to storili tudi ostali - le da so bili ti v izberih teh prijateljev sila previdni. Tako je balon počil in pariški 'Savremenik' je prinesel prvo, ne čisto točno vest. Srbi-udeleženci so bili iznenadeni. A ko je g. Zulfikarpašić potem objavil v 'Bosanskih pogledih' celotno besedilo, ki ga je dobil od dr. Pešlja, je Srbom malodane zavrela kri. Razlog te objave ni težko ugotoviti, ker je bil g. Zulfikarpašić vendar veteran od g. Jukića. Smola je le v tem, da je ta objava godila najmanj Srbom, ki so se po drugi strani najbolj zavzemali za Zulfikarpašićevo prisotnost. Pozneje je besedilo objavil tudi kanadski 'Hrvatski glas' z dr. Pešljevimi komentarji.

Cela reč zdaj stoji, ker Srbi smatrajo, da mora obstojati v vsakem političnem delovanju nek red, neko spoštovanje obvez, in da ni v nobenem pogledu modro tako kočljivo zadevo razpravljati v polni javnosti emigracije, katera postaja vse bolj apolitična. Šele tedaj, ko bi bila cela zadeva dokončno izdelana in ko bi bile izvršene vse dogovorjene priprave za objavo samega besedila - šele tedaj bi po srbskem mnenju kazalo odpreti vrata za širšo razpravo.

Kolikor je mogoče ugotoviti odmeve med "političnimi prijatelji", dr. Krek v svoji stranki ni naletel na opozicijo. Ing. Bevc (SDS) pa je javno izjavil v Ključu Triglava, da bi se bilo treba o vsebini pomeniti širše. Očitno je on zvedel za sestanek šele post factum. Mnenja v HSS so bila deljena, kot so pač deljene simpatije za sodelovanje s Srbi. A dr. Maček da naj bi bil zadovoljen. Zdaj celočujem, da naj bi celo dr. Krnjević izjavil, da objavljeno besedilo ni negativno, toda tega nisem mogel preveriti. Srbska Desnica je seveda načrt odbila, demokri

tične sile pa so mnenja, da so bili z objavo tega načrta izgubljeni mnogi politično psihološki pogoji in da so zdaj težave, zlasti po smrti dr Mačka, mnogo večje kot pa so bile marca 1963, ko so se sestali v Stanstedu.

COMMONWEALTH

Od londonskega dopisnika

Britanska vlada je bila zelo presenečena, ko je ganski prezident Nkrumah predložil, naj bi Commonwealth dobil stalni sekretariat in ko so ga podprli malo ne vsi leaderji ostalih nekdanjih kolonij, dasi je ista zamisel, toda sprožena po avstralskem premierju, nekaj let preje, tedaj naletela na gluha ušesa. . .

Predlog je bil sprejet na rednem zasedanju predsednikov vlad Skupnosti narodov (Commonwealth of Nations), organizacije suverenih držav, ki so bile nekoč vse britanske kolonije (razen Združenih držav Amerike in Birme), a nekatere so postale suverene šele po zadnji vojni. Članici iz Evrope sta Ciper in Velika Britanija, iz Azije: Pakistan, Indija, Cejlon in Malazija; iz Afrike: Siera Leone, Nigerija, Gana, Uganda, Kenija, Tanganjika (z Zanzibarom) in najnovejša Malavi. Z ameriškega kontinenta: Jamajka, Trinidad in Tobago ter Kanada, potem pa še Avstralija in Nova Zelandija. Večina teh držav so republike, medtem ko imajo ostale britansko kraljico za svojo; kanadska kraljica je kraljica Elizabeta II. itd toda vse države priznavajo krono kot figurativno glavo Commonwealtha.

Najnovejša članica je Malavi, črnska republika pod starim imenom Njaza - land, ki je postala neodvisna 6. julija. Njen prvi predsednik vlade dr Hasting K. Banda, nekoč preganjan in zaprt od Britancev, je na dan proglasitve neodvisnosti izjavil predstavniku britanske kraljice vojvodi edinburškemu: "Vi ste edini narod na svetu, ki me je včeraj poslal v ječo in me danes vabi v buckinghamsko palačo. Mislim, da je Commonwealth najboljši klub na svetu, zato jaz še vedno sodelujem z Britanijo." Mnogi voditelji teh novih držav, članic "kluba", so bili preganjani in zaprti od Britancev, toda po neodvisnosti jim izkazujejo čast, katera jim po njihovem položaju gre: naj bo Nehru, Makarios ali - Kenijata.

Na teh sestankih Commonwealtha pretresajo predsedniki vlad svetovni položaj, izmenjajo si mišljenja; odkrito drug drugega - in največ Veliko Britanijo - kritizirajo itd. Razpravljajo po dnevnem redu, ki ga soglasno sprejmejo na začetku zasedanja; sicer pa na teh sestankih ne sprejemajo resolucije, ki bi vezale vse članice "kluba" - suverene države; ni glasovanja in preglasovanja niti vetiranja, a vendar afriški predsedniki predvsem poudarjajo in ostali soglašajo, da jim ta "klub" je potreben in zelo koristen. Iz "kluba" seveda lahko vsaka članica izstopi, kadar hoče, zato nobena pretnja o izstopu nič ne pomeni, če bi se je poslužila katera država, da bi tako izsilila kako ugodnost: vrata so odprta. . .

JUŽNA RODEZIJA je vprašanje, s katerim so se predsedniki vlad bavili na gornjem sestanku. Prvotno je ta dežela skupaj z Njazalandom (Malavi) in Severno Rodezijo (Zambia) sestavljala Srednje afriško federacijo, proti kateri pa so bili domačini in so končno izsilili njen razpust. Zdaj pa podobno kot so za ostali deželi tudi za Južno Rodezijo zahtevajo enakopravnost in torej črnsko vlado, čemur pa se belci močno upirajo. Obstoji celo možnost nekakšnega —

Pisma uredniku

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA:

G. urednik! Občni zbor Slovenske kulturne akcije dne 9. maja 1964 je ob desetletnici ugotovil, da ste nas vedno radi podpirali pri našem delu in namelih. Vaša podpora nam je bila zelo dragocena in se Vam zanjo pristožno zahvaljujemo. Lepo se Vam priporočamo še za naprej in Vas najiskrenejše pozdravljamo. - Ruda Jurčec, predsednik; M. Marolt, tajnik.

ČRNO ZLATO:

G. urednik! V članku o slovenskih premogovnikih (KT 301.) sem zapisal, da slovenski rudar v Angliji lahko za služi mesečno okrog pol milijona dinarjev. Moral bi reči okrog četrtilijona, kar je seveda še vedno sedemkrat več kot zasluži rudar v Sloveniji. - M.P.G.

DRUGA STRAN MEDALJE:

G. urednik! Zdi se mi, da je težko spraviti v sklad z gospodarsko stvarnostjo nekatere trditve dr. Sirc v KT 300: ("In druga stran medalje")

1) Če bi bilo od danes naprej splošno sprejeti Ricardovo načelo o sorazmernih stroških, bi se v nekaj desetletjih, celo v nekaj letih, prepad med nerazvitimi in boga timi deželami strahotno povečal. Kam bi to privedlo, je jasno.

2) Po mnenju g. Sirc je Skupno evropsko tržišče pokazalo nekatere protekcionistične težnje. Svetujem mu naj primerja carinske stopnje aplicirane v ZDA na uvoz iz Evrope s tistimi v veljavi v SET za uvoz ameriških izdel

kov. Sicer je pa težko najti eno samo deželo na svetu, kjer protekcionističnih teženj ni.

3) Podpiranje izvoza z direktnimi subvencijami ali na kak drug manj viden način ni "specialiteta" komunističnih držav. Vse dežele sveta to v večji ali manjši meri prakticirajo. Je sicer res, da to ni v skladu z nekaterimi dogmami, toda trgovinskih bilanc se na žalost ne da uravnovesiti z visokimi teorijami.

4) Zanimivo bi bilo zvedeti kak recept za dvig življenskega nivoja predlaga g. Sirc nerazvitim deželam. Teze profesorja Stanovnika se mi zde manj neumne kot jih prikazuje dr. Sirc.

G. Rusk ima prav, ko trdi, da se je treba v gospodarstvu izogibati doktrinarnih ekstremov.

Zapadni gospodarski svet danes verjetno ne bi bil v polnem razmahu, če bi v njem še vedno za vsako ceno skušali aplicirati nekatere sveto-svete liberalne teorije 19. stoletja.

Bridke izkušnje so izučile in bodo še naučile marsikistične gospodarstvenike, da je neprimerno bolj pametno odpreti oči in gledati življenje tako kakršno je, kot pa skušati po vsej sili spraviti človeško družbo 20. stoletja v kalupe modelirane po ljudeh in za družbo 19. veka. - M. Z.

SLOVENJENJE IMEN:

G. urednik! Solnograd v vašem listu pred časom, me je opomnil, kakšna škoda je, da ne slovenimo vseh tujih imen. Novi Jork ni vreden mnogo premišljanja. A še fopolje, Možograd in Jetromlaka bi pač bolj po domače zvenela kot Sheffield, Manchester in Liverpool. - Slovec iz Birmognjati.

⊕ — državnega udara (s pomočjo Južne Afrike?), a afro-azijski narodi Commonwealtha opozarjajo Veliko Britanijo, da je ona odgovorna za Južno Rodezijo in da mora nekaj ukreniti, dokler je še čas.

SPLOŠNE VOLITVE za novo Spodnjo zbornico se bodo vršile v oktobru. Da si se predvolilna kampanja še ni pričela, niti je predsednik vlade naznanil datum volitev, se vendar politične stranke že predstavljajo volilcem v najlepši luči, nasprotnikom pa očitajo, kar bi jim utegnilo najbolj škodovati na dan volitev. Ko je Frankova Španija v Angliji naročila precej vojnih ladij, je vodja opozicije H. Wilson očital vladi, da oborožuje "fašistično" Španijo, ki lahko jutri napade Angleže v Gibraltarju. Premier Sir Alec Douglas-Home pa je obtožil laburiste neodgovornega početja, ker da je s špansko odpovedjo država izgubila pomemben znesek funtov... Sicer pa politični vedeževalci napoveduje laburistično zmago.

A kljub bližajočim se volitvam, ni politika ampak ŠPORT, ki najbolj zanima povprečnega Britanca. Angleži se trenutno bolj boje, da bodo Avstralci zmagali v kriketu kot pa, če bodo zmagali konservativci ali laburisti. Žalostno vest, da so v prvem delu kriketa zmagali Avstralci, so vsi časopisi prinesli z debelim naslovom na prvi strani. Sicer pa noben tujec ne razume tega narodnega športa - Angležev, Avstralcev, Indijcev, Pakistancev in Zapadnih Indijcev...

VEKOSLAV FARKAŠ

KULTURA IN OMIKA

V Ljubljani je umrl akademik kemik prof. dr. Maks Samec. Bil je član redakcij važnih domačih in tujih znanstvenih listov, kakor tudi sekcijski predsednik mednarodnega društva za radiobiologijo. Objavil je številna dela s področja organske kemije.

NOVI AKADEMIKI: Novi redni člani Slovenske akademije znanosti in umetnosti so postali prof. Franc Kolar, prof. Anton Ocvirk in prof. France Bezljaj, izredni pa dr. Andrej Župančič, prof. Zoran Rant (z tehniške visoke šole v Braunschweigu) in dr. Branimir Gušič.

KNJIŽEVNOST: Letošnje Levstikove nagrade založbe Mladinska Knjiga so med ostalimi dobili Kajetan Kovič, Breda Smolnikar in Ciril Cvetko.

Med pravkar izdanimi knjigami redne zbirke Slovenske Maticice je peti del Zgodovine slovenskega slovstva iz podpera Jožeta Mahničca.

Izšel je drugi del Splošnega tehniškega slovarja. Mladinska knjiga je tudi izdala slovensko-esperantski slovar.

V Trstu je izšla 2. številka revije MOST, v kateri med drugimi pišejo Vinko Beličič, Lev Detela in Rafko Dolhar.

GOSTOVANJA: V okviru kulturnih izmenjav z Ljubljano je v Vidmu gostoval orkester Slovenske filharmonije. Filharmonija je gostovala tudi v Celovcu.

V celovski galeriji Wulfengasse 14. so maja meseca razstavljali svoja dela jugoslovanski slikarji-naivci.

V tržaški umetnostni galeriji Rossoni je razstavljala mladi slikar iz Gorice Jože Cej.

Ansambel ljubljanske opere je bil na gostovanju v Sovjetski zvezi. Nastopil je v Moskvi in Kijevu.

GLEDALIŠČE, FILM, RADIO: Slovensko gledališče iz Trsta je gostovalo na Dolenjskem in v Beli Krajini a Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane v Trstu.

Francoska kinoteka je v začetku julija prikazala v svoji dvorani v Palais de Chaillot devet celovečernih filmov slovenskih režiserjev.

Nemško filmsko podjetje iz Münchena snema v koprodukciji s Triglav filmom serijo 13 kratkih televizijskih filmov pod naslovom "Počitek v Lipici". Lipica vzbuja čedalje več pozornosti tujih turistov; letos je obiskalo ko bilarno že več kot 10.000 turistov iz zahodnih držav.

Koncem maja so v novih prostorih italijanske radijske družbe v Trstu podelili nagrade za tri izvirne slovenske radijske igre Franca Jeze, Alojza Rebulca in Joška Lukeša.

Koncem maja so v Kopru dokončali novo stirinadstropno radijsko palačo, ki ima 65 prostorov in zaposluje 80 oseb. Predstavlja neke vrste protiutež novi radijski palači v Trstu, ki jo je nedavno odprl predsednik vlade Moro.

Za letošnji filmski festival v Pulju je bilo prijavljenih 17 filmov. Viba film iz Ljubljane je prijavil "Srečno, Kek" Jožeta Galeta in "Ne joči, Peter" Franceta Štiglica.

Na mednarodnem festivalu igranega filma v Benetkah v avgustu in septembru bo Jugoslavijo predstavljala Pretnarjev film "Samorastniki".

Umrl je gledališki igralec Lojze Potokar.

ŠOLA IN VZGOJA: DELO je objavilo sliko stopnišča narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani prepolno knjig. Če se knjižnica ne razširi, ji bo čez leto in pol popolnoma zmanjkalo prostora za nove knjige.

Mariborsko učiteljsiše je maja meseca proslavilo svojo stoletnico. Ptujška gimnazija, ki slavi letos svojo 70. letnico, pa bo v doglednem času dobila nove prostore, ker stoji ob glavni cesti in dijaki pogosto ne morejo slišati predavanj zaradi hrupa.

Dekan fakultete za strojništvo ing. Albert Struna je bil izvoljen za novega rektorja ljubljanske univerze.

Obe slovenski nedeljski šoli v Torontu (Kanada) imata v tem letu vpisanih 292 učencev.

OPREDELITEV: Matej Bor je objavil več epigramov, ki se tičejo spora okrog PERSPEKTIV. Ta je posebno značilen:

"Opredelite se, v nas bezajo:
za perspektivce ali policiste."

Jaz sem za policiste. Ti imajo
več perspektiv. Manire pa so iste."

SPECTATOR

K R O N I K A

Na Slovenski Pristavi, 40 milj od Clevelanda, je bila 5. julija blagoslovljena kapeliča v spomin padlim žrtvam komunistične revolucije v Sloveniji. Na oltarju stoji zara s prstjo s teharskega morišča, prinešena pa bo tudi prst iz Kočevskega Roga in ljubljanskega gradu.

Svečanosti, katero je organiziral odbor pod vodstvom Mate Resmana, je prisostvovalo okrog dvasoč Slovencev. Med gosti je bil tudi senator Lavše, ki je v svojem govoru poudaril, da je vsa pretekla in sedanja ameriška pomoč namenjena slovenskemu, hrvaškemu in srbskemu narodu, ne pa komunističnemu režimu Jugoslavije. Zadržal je, da bo slovenski narod in spomin na njegove žrtve živel še dolgo potem, ko bo propadel Tito in njegov komunizem.

Novi beograjski nadškof dr. Bukatko, ki je nasledil pok. Ujčića, boluje na raku. Njegov obisk pri srbskem patriarhu g. Germanu je pred meseci vzbudil splošno odobravanje krščanskih ljudi, kar je obe Cerkvi še bolj zblizalo.

